

Meghalt Janikovszky Éva

Életének 78. évében, hosszan tartó betegség után hétfőn este elhunyt a szegedi születésű Janikovszky Éva író.

Régóta küzdött a gyilkos kórral, és az utóbbi időben szinte a kórházban lakott. Tavaly tavasszal, több hónapos egyeztetés után fogadott otthonában, hogy interjút adjon lapunknak, amelynek egykor maga is olvasója volt. Szabadkozott, hogy nagyon fáradt, de amikor kikapcsoltam a magnót, még óráig beszélgettünk. Minden érdekelte, ami szülővárosával, Szegeddel kapcsolatos.

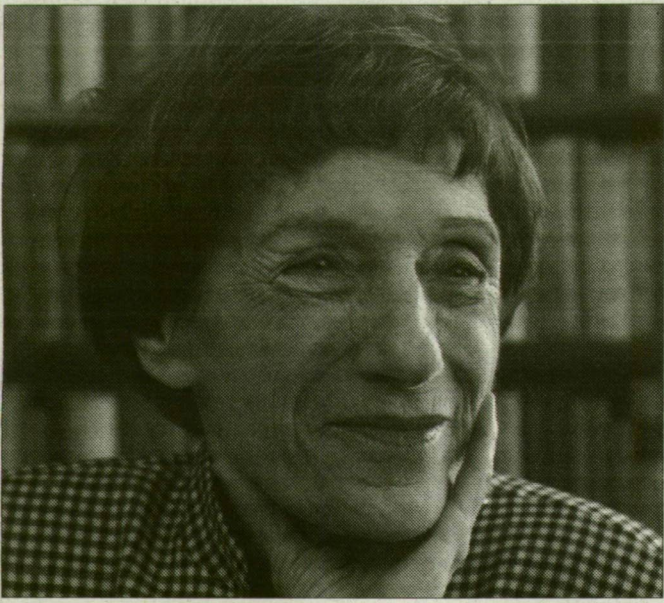
Sokszor elmesélte, hogy a nagyszüleinek könyv- és papírkereskedésük volt a Kárász utca és a Klauzál tér sarkán. Amikor megtanult olvasni, nagymamája – aki édesanyjával együtt szinte az egész életét a boltban töltötte – azt mondta: ha megígéri, hogy ugyanolyan tisztán adja vissza a könyveket, mintha ki sem nyitotta volna, akkor kölcsönkönyvtárként használhatja az üzletet. Móra is hozzájuk járt vásárolni, és gyakran megsimogatta a kislány fejét: „Évikém jól jegyezd meg: ez a bácsi Móra Ferenc! Egy napon még büszke lesz arra, hogy ismerted” – mondogatta unokájának a nagymama, aki nem sejtette, mekkora bölcsességet jósolt, hiszen Janikovszky Éva szinte egész életében a Móra Kiadónál dolgozott, és mint gyermekirodalmunk egyik legnagyobbika, elsőik között kapta meg a Móra-díjat.

Szegeddel kapcsolatban nem csak szép emlékei maradtak: sokkolta, amikor a vészkorszakban a szegedi Magyar Királyi Állami Árpád-házi Szent Erzsébet Leánygimnázium szeretett tanári karában is akadtak lelkes hívei az ordas eszméknek... Talán ez is közrejátszott abban, hogy bölcsészdiplomát már Budapesten szerzett. 1954-től a Móra Könyvkiadó lektora, 1964-től 1987-ig főszerkesztője volt. 1978-tól 1995-ig a Gyermekkönyvek Nemzetközi Tanácsa (IBBY) magyar bizottságának elnöki tisztét töltötte be. Többek között József Attila-, Budapest- és SZOT-díjat kapott, elnyerte a Deutscher Jugendbuchpreis-t, Lengyelországban pedig a Mosolyrend Lovagjává választották. Gyermekkönyvei, a Velem mindig történik valami, a Már óvoda vagyok, a Kire ütött ez a gyerek? és a többi a szülők körében is népszerűek. Az utóbbi években felnőtteknek szóló kötetei, az Ájlávjú és a De szép az élet is a sikerlisták élére kerültek. Ha megkérdezték, mire a legbüszkébb, mégis két unokáját említette. Generációk nőttek fel finom humorú írásain. Gyermekeknek szóló köteteit harmincöt nyelvre fordították le.

Márciusban néhány órára hazaengedték a kórházból, hogy otthonában Görgey Gábor kulturális miniszter átadhassa neki a régen megérdemelt Kossuth-díjat.

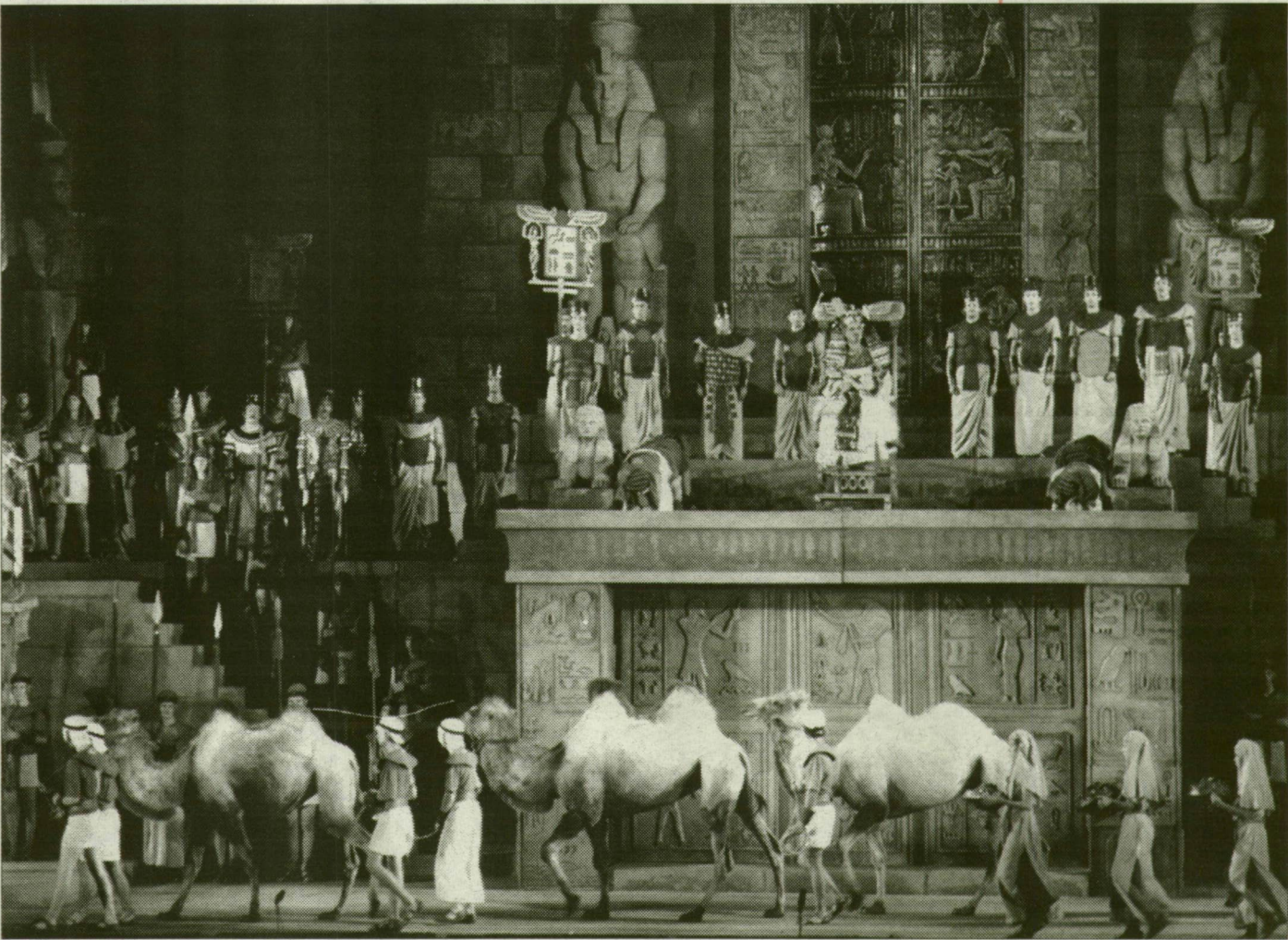
Janikovszky Éva bölcs derűje sokunknak hiányozni fog. Temetése július 30-án 10.30-kor lesz Budapesten, a Farkasréti temetőben.

HOLLÓSI ZSOLT

Nyolcadszor tűzte műsorra az idén a szabadtéri a népszerű Verdi-operát

Dóm téri Aida-történelem

Tablókép az 1993-as Aida-előadásról.

Fotó: Karnok Csaba

Nyolcadik alkalommal kerül színre a szegedi szabadtérin ezen a héten a látványos, népszerű Verdi-zenedráma, az Aida. Az operák közül az etióp rabszolgai történeténél csak Erkel Hunyadi Lászlója szerepelt többször a Dóm téren.

A Szegedi Szabadtéri Játékok háború előtti periódusának utolsó évében, 1939 augusztusában tűzték először műsorra a Dóm téren az Aidát. A korszak legnagyobb hazai művészeit hívták meg Szegedre. Az előadást Nádasdy Kálmán rendezte, a zenekart Ferencsik János vezényelte. A címszerepre Németh Máriát, a Bécsi Staatsoper sztárját hívták meg, Radames pedig Halmos János énekelte. A korabeli beszámolók szerint két estén nyolcezer ember látta a pazar előadást. Huszonhárom év múlva, 1962 augusztusában Vaszy Viktor dirigálásával, Varga Mátyás látványos díszletében 900 fős statisztériával és parádés szereposztással mutatták be újra az operát. Az volt a szabadtéri történetének egyik leggrandiózusabb előadása. A Milánói Scala fekete bőrű ame-

rikai sztárja, Margaret Tynes alakította Aidát, Radames szerepét pedig a hatalmas hanggal rendelkező olasz Luigi Ottolinire bízta, aki banktisztviselőből 12 évi tanulás után jutott el a Scala színpadára. Amonasrót a világ hírnév baritonista, Svéd Sándor énekelte. A négy előadás rekordot döntött: több mint húszezer fizető néző váltott rá jegyet. A nagy siker megismétlődött 1964-ben is, amikor újra Margaret Tynes énekelte a címszerepet. 1968-ban Maria Bieshut hívták meg Aidának, aki pár év múlva a moszkvai Bolsoj sztárja lett. Amonasro Peter Glossop, a Covent Garden baritonistája, Radames a spanyol Pedro Lavirgen volt. Az 1977-es bemutatón már Pál Tamás vette át a karmesteri pálcát Vaszy Viktortól. Mikó András Forray Gábor díszletében

az olasz Lorenza Capena és a spanyol Francesco Ortiz főszereplésével állította színpadra az operát. A kritikusok nem voltak elragadtatva a szolistáktól, egyedül a Ramfis főpapot alakító Gregor Józsefet dicsérték.

A pénteken és szombaton este látható produkció első változatát épp tíz évvel ezelőtt, 1993 júliusában Nagy Viktor rendezésében, Csikós Attila monumentális díszletében az Operaházzal koprodukcióban mutatta be a szabadtéri. Sokan emlékeznek még a fekete bőrű amerikai Gail Gilmore Amnerisre és az olasz tenorista, Mario Malagnini Radamesére. A címszerepet Szendrőny Katalin énekelte volna, de az éjszakai próbák alatt úgy meghűlt és berekedt, hogy hiába kürtölték, nem tudta vállalni a premiert. A főpróbára sikerült előteremteni a legprofibb hazai beugrót, az Új-Zélandról épp hazatérő Misura Zsuzsát, aki megemelte a produkciót. A Dóm téri premiert később a televízió is

sugározta. A második estére Szendrőny Katalin is összeszedte magát, akkor azonban az eleredő eső verte szét az előadást. Aida legutóbb 1997-ben járt a szabadtérin. A címszerepen akkor két Szegedről indult jeles szoprán, Tokody Ilona és Temesi Mária osztozott. Egy eszményi hőstenor, a kolumbiai születésű Ernesto Grisales énekelte Radameset, aki azután a Veronai Arénában is fellépett a szerepben.

Az Aidát hatalmas apparátussal szokták színpadra állítani, volt olyan, hogy katonák is közreműködtek statisztaként. Az afrikai hangulat megteremtésére gyakran tevéket is bevetnek, sőt azt mesélik, a hatvanas években egyszer egy elefántot is szerződtettek. Ám szegény pára a főpróbán úgy megijedt a bevonulási indulótól, hogy megállt a színpad közepén, felcsapta a farkát és elvégezte a dolgát. A zenekari árokban volt nagy riadalom, a muzsikuskok tiltakoztak: vagy ők, vagy az elefánt. H. ZS.

Európa és a magyar iskola – hétköznapi

Pénzes szülők magányos gyermekei

Hogyan változik meg az információs társadalomban a tanítás módszere? Miért utálják a magyar gyerekek az iskolát? A szülők sok pénze is hátrányos helyzetűvé teszi a diákok? Ilyen kérdések is felszínre kerültek a szegedi pedagógiai nyári egyetemen.

A TIT idejű nyári egyetemen, amely tegnap zárta kapuit, az EU és a magyar oktatás volt a központi téma. Vajon mit tud lendíteni az egyhetes továbbképző kurzus a tanárok munkáján?

Comenius és az internet

– Tisztában vagyok vele, hogy egy előadás-sorozat nem hoz földrengésszerű változásokat, de nem is ez a cél – mondja Komlóssy Ákos egyetemi docens, a kurzus szervezője. – Tény, hogy a magyar oktatásban többféle változásra van szükség, ezért mindenkinek az erejéhez mérten tenni kell valamit. Ha nem csinálunk semmit, nem is történik semmi. Mondok példákat: sokat beszélünk az információs társadalomról, már teszünk is azért, hogy kellő mennyiségű számítógép, internet-hozzáférést legyen az iskolában. De vajon ki gondolta végig, hogy a tanítás módszereire milyen hatással lesz ez? Mikor és pontosan hogyan változik meg a tanárok módszertani kultúrája? Azt kell mondanunk, hogy máig úgy tanítunk, ahogyan ezt Comenius mester

kitalálta. A digitális iskola viszont azt is jelenti, hogy a hagyományos ismeretanyag jó részét a diákok önálló tanulással is képesek elsajátítani. Vagyis eléggé anakronisztikusnak tűnik az a módszer, hogy a tanár az órán elmondja, mit kell tudni, a következőn pedig a diák mondja el, amit ebből megjegyzett...

Komlóssy Ákos szerint a közös európai célok szellemében a magyar iskolákban különösen sok a tennivaló az idegen nyelvek tanításában, a környezettudatos nevelésben, az állampolgárrá nevelésben. Ez utóbbi nem egyszerűen a megfelelő ismeretek oktatását jelenti; akkor lesz igazán eredményes, ha maga az iskola is demokratikus lesz, eleven példa és gyakorlóhely. Nem elég, hogy léteznek diákjogok, élni is tudni kell velük. Csak az óvodás kortól erre szocializált fiatalok képesek rá.

Új hátrányok

A kurzus hallgatóinak többsége azért jött Szegedre, hogy pontosabb információkat szerezzen: mit jelent az oktatásban, hogy Magyarország az Európai Unió tagja lesz? Virág Károly és felesége Tatáról utazott ide. – A pedagógusokban él valamiféle várakozás, de kevés ismeretük van arról, lesz-e valamilyen hatással a munkájukra az uniós tagságunk. A vezetőtől viszont kérdeznek – mondja Virág Károly, aki a Kazinczy általános iskola igazgatója Tatán. – A nyári egyete-

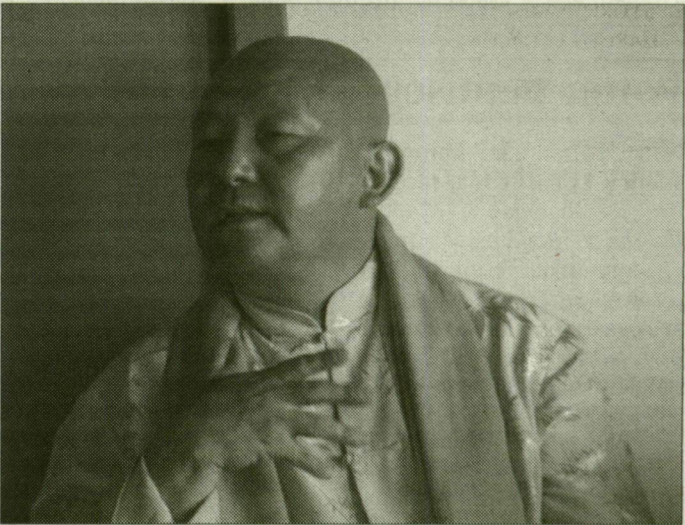
men sok szó esett például az esélyegyenlőségről, arról az uniós szellemiségről, amely mindenkinek azonos hozzáférést igényel a tudáshoz. Tapasztalataim szerint Magyarországon évek óta jelen van egy újabb fajta hátrányos helyzet: paradox módon nemcsak a szegénység, de a pénzben dúskálás is hátrányt jelent nálunk a gyerekeknek. Egyre több jómódú családban annyira elmagányosodnak a gyerekek, hogy lelki sérüléseik miatt lesznek hátrányos helyzetűek. Eddig is volt sok csonka család, alkoholbeteg szülő, és ezeket a körülményeket a gyerekek szenvedték meg igazán. De hogy a pénz miatt is ők húzzák a rövidet, ez viszonylag új, ám létező jelenség – magyarázza az igazgató.

Csepp a tengerben

A felesége kollégiumi nevelő, középiskolásokkal törődik. Időnként némelyiküket – meg tudja menteni. Legutóbb egy érettségi előtt álló lány volt állandó hétfői vendég a pedagógus családnál. A lány szülei alkoholisták. Annyira kilátástalannak látta a helyzetét, hogy öngyilkosságot kísérelt meg. Virágék magukhoz vették, amíg önálló egzisztenciát nem tudott teremteni magának. Ők is tudják, hogy amit tettek, csepp a tengerben. Azt mondják, velük együtt sok tanár van, aki ha körülnéz, Európát még távolinak látja.

S. E.

Szegeden járt Tanpai Rinpocse

Tanpai Rinpocse előadást tart.

Fotó: Garamvölgyi Sándor

Szegeden tartott előadást Tanpai Rinpocse nepáli tanítómester.

A katmandui királyi Fehér Kolostor alapítója, Tanpai Rinpocse néhány évvel ezelőtt kezdte el járni a világot. Előadásain a buddhista filozófia tanait terjeszti, ám a többi vallást is bevonja,

hiszen úgy véli, a vallások lényege, magva ugyanaz. A tanítómester a minap Szegeden, a Boross József utcában, több mint százfős hallgatóság előtt többek között arról beszélt, mi az élet értelme, honnan jöttünk, mi az oka szenvedéseinknek, a boldogtalanságnak, s hogyan lehet ezektől megszabadulni.